Uilen

Leer ze herkennen!

voor de leerkracht

Instructie & Introductie

Alle vogels lijken op elkaar maar toch is elke vogel weer anders. Ook bij de uilen zijn veel verschillen te ontdekken als je ze van dichtbij bekijkt. Dit introductiewerkblad laat de leerlingen kennismaken met uilen. Door de vogels te bestuderen leren de kinderen over naam, uiterlijk, geluid, leefgebied en voedsel. Aan het einde kunnen de leerlingen hun kennis aan elkaar presenteren, bijvoorbeeld door een poster te maken, een tekening te maken of een verhaal te vertellen.

Nederland kent in totaal 6 soorten uilen. In het voorjaar van 2016 volgen wij met Beleef de Lente Junior de bosuil en de kerkuil.

40,41,32 & 33,26
kerndoel

40. De leerlingen leren in de eigen omgeving veel voorkomende planten en dieren onderscheiden en benoemen en leren hoe ze functioneren in hun leefomgeving.

41. De leerlingen leren over de bouw van planten, dieren en mensen en over de vorm en functie van hun onderdelen.

32. De leerlingen leren eenvoudige meetkundige problemen op te lossen.

33. De leerlingen leren meten en leren te rekenen met eenheden en maten, zoals bij tijd, geld, lengte, omtrek, oppervlakte, inhoud, gewicht, snelheid en temperatuur.

26. De leerlingen leren structuur en samenhang van aantallen, gehele getallen, kommagetallen, breuken, procenten en verhoudingen op hoofdlijnen te doorzien en er in praktische situaties mee te rekenen.

Kerkuil

Velduil

Ransuil

Oehoe

Steenuil

Bosuil

Overname en dupliceren van dit materiaal is alleen toegestaan voor educatieve en niet-commerciële doeleinden en alleen als het materiaal is voorzien van een bronvermelding. © Vogelbescherming Nederland, 2016.

voor de leerkracht

Over uilen in het kort:

1. Met een haaksnavel en scherpe klauwen lijken uilen op andere roofvogels. Toch zijn ze geen familie van elkaar.
2. De meeste uilen zijn 's nachts actief. Dan gaan ze op zoek naar eten. Overdag rusten ze.
3. In Nederland broeden 6 soorten uilen. Allemaal kun je ze het hele jaar zien. Of horen.
4. Elke uilensoort heeft zijn eigen leefgebied. De een in holen in bomen, de ander op de zolder van een schuur of op een dikke tak.
5. In totaal zijn er wereldwijd 133 uilensoorten.
6. De oehoe is de grootste uil in Nederland (Lengte 60 - 75 cm, spanwijdte vleugels 160 - 188 cm).
7. De kleinste uilensoort van Nederland is de steenuil. (Lengte 21 - 23 cm, spanwijdte vleugels 54 - 58 cm).
8. Mannetjes en vrouwtjes zien er bijna precies hetzelfde uit. Het is heel lastig om te zien wie nu eigenlijk wie is.
9. Door films zijn uilen heel populair geworden. Veel mensen hebben een uil als huisdier. Dit is niet goed voor uilen.

Doel:
Leerlingen maken kennis met uilen en raken vertrouwd met www.beleefdelentejunior.nl

Tijd:
Ruim 4 uur. Kan in delen uitgevoerd worden gedurende het seizoen van Beleef de Lente Junior.

Voorbereiding:
- Verdeel de klas in groepjes en laat elk groepje een uil (of een andere vogel) kiezen, die in Beleef de Lente Junior gevolgd wordt. Je kunt de groepjes deze uil/vogel de hele lente laten volgen op www.beleefdelentejunior.nl.
- Laat de kinderen zelf informatie over deze vogels zoeken op www.beleefdelentejunior.nl bij elke vogel (print deze uit voor de groepjes). Let op: voor elke leeftijdsgroep bestaat andere achtergrondinformatie. Vogelgidsen: op www.vogelbescherming.nl/vogelgids en www.vogelvisie.nl. Foto's, clips en geluid van hun vogel. Op beleefdelentejunior.nl, School TV en YouTube zijn allerlei filmpjes te vinden.
- Als de leerlingen beeld en geluid op internet gezien en gehoord hebben, hebben ze geen computer meer nodig.

Benodigdheden:
Groot tekenpapier, groot liniaal of meetlint, tekenmateriaal, eventueel veren, lijm, papier en (kleur)potloden, eventueel een vogelboekje.

Tip:
- Bij alle vogelsoorten van Beleef de Lente is lesmateriaal te downloaden. Zo zijn er werkbladen, voorleesverhalen en introductiebladen per vogel.
- Inventariseer van tevoren de kennis die kinderen hebben van vogels. Vraag hen bijvoorbeeld woorden te noemen die bij hen opkomen als ze aan vogels of specifiek aan uilen denken. Doe dit klassikaal en maak een woordweb op het bord.
- Door de vogels via de webcam en clips te volgen leer je de vogels pas echt kennen.
- Vragen over de vogels? Stel ze aan onze vogelexperts via de fora op de website.
- Verdeel de klas in groepjes en laat elk groepje 'hun eigen' vogel volgen. Hun kennis kunnen ze dan delen met de rest van de klas.
- De vogels voor de webcams zijn wilde vogels. Vogelbescherming Nederland kan niet garanderen dat elke vogel voor de webcam verschijnt en er kunnen veel onverwachte dingen gebeuren. Als een gekozen vogel zich niet (goed) laat zien, laat de kinderen dan overstappen naar een andere vogel.

Overname en dupliceren van dit materiaal is alleen toegestaan voor educatieve en niet-commerciële doeleinden en alleen als het materiaal is voorzien van een bronvermelding. © Vogelbescherming Nederland, 2016.

Goeie ogen

Om in het donker muizen of vogels te kunnen vangen, moet een uil goed kunnen kijken. Daarom heeft een uil hele goede ogen. De ogen zijn heel gevoelig voor licht. Ook zijn de ogen heel groot. De ogen zitten wel vast op de kop. Uilen kunnen hun ogen dus niet draaien zoals wij dat kunnen. Daarom kunnen uilen hun hoofd heel ver draaien. Ze hebben een hele flexibele nek. Zij kunnen hun nek 270° draaien.

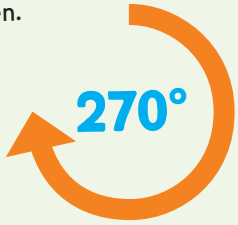

Niet alle uilen jagen 's nachts. Aan de ogen van de uilensoort kun je zien of ze overdag of 's nachts jagen. Uilen met zwarte ogen, zoals de kerkuil, jagen in de nacht. Uilen met oranje ogen, zoals de oehoe, jagen overdag, maar kunnen ook in de schemer nog jagen. Als het donker gaat worden kunnen ze nog prima zien, maar als het echt pikdonker is kan dat niet meer. Er zijn ook uilen met gele ogen, zoals de velduil. Zij jagen alleen overdag. Je kunt dus over het algemeen zeggen hoe lichter de ogen van de uil, hoe lichter het is tijdens zijn jacht. En vergis je niet. Ook uilen die 's nachts jagen moeten wel een klein beetje licht hebben (bijvoorbeeld van de maan) om te kunnen zien.

De oren? Nog beter!

Ook de oren zijn aangepast aan het jagen in de nacht. De oren zitten namelijk niet op dezelfde hoogte op de kop. Zo kunnen ze beter inschatten waar het geluid van een ritselende muis precies vandaan komt. Ze weten hoe ver die muis is en van welke kant het geluid komt. Zelfs wanneer zien moeilijk is omdat er heel weinig licht is, zijn de oren de oplossing om toch te kunnen jagen.

Velduil

Steenuil

Kerkuil

Het gezicht van een uil is eigenlijk een grote trechter van geluid. Het gezicht wordt ook wel de sluier genoemd. Achter de sluier zitten grote oren, verborgen onder de veren. De sluier brengt de geluidsgolven die aan komen vliegen naar de oren toe. Zo kunnen uilen zelfs de kleinste ritseltjes en voetstapjes nog horen. De sluiers zijn een heel goed kenmerk waar je de uilensoort aan kunt herkennen.

Oehoe

Bosuil

Ransuil

Opdracht 1:

Teken de verschillende soorten sluiers.
Welke vorm hebben ze?
En waar zitten de ogen en de snavel?

Overname en dupliceren van dit materiaal is alleen toegestaan voor educatieve en niet-commerciële doeleinden en alleen als het materiaal is voorzien van een bronvermelding. © Vogelbescherming Nederland, 2016.

En ook nog super stil

Ze kunnen goed horen, maar zelf zijn ze geruisloos. Ze vliegen zonder geluid te maken. Dat komt door speciale veren. Veren met een soort dons aan een kant. Daardoor maken de vleugels geen geluid als de uil vliegt en stoort vlieg-geluid het andere geluid niet wat de uil oppikt met zijn sluier. De prooi hoort de uil niet aan komen vliegen en wordt totaal verrast. Zo is de prooi makkelijk te pakken. Met de sterke klauwen pakken de uilen hun prooi. Ook op de poten zitten veertjes.

Opdracht 2:

Hoe ziet een uil er uit?
Nu je weet hoe een uil er uit ziet, mag je de uil zelf tekenen. Let vooral op de echte uilenkenmerken: De haaksnavel, scherpe klauwen, donzige veertjes, grote vleugels, de sluier en de kleur van de ogen.

Wat staat er op het menu?

Uilen eten vlees. Ze jagen op veel verschillende soorten dieren. Muizen zijn favoriet, maar ook vogeltjes, kikkers, hagedissen, konijnen en ratten, ja zelfs kleinere roofvogels vallen soms ten prooi. Een uil eet kleinere dieren meestal in z'n geheel op. Niet alles van de prooi kan verteerd worden. Onverteerbare resten zoals haar, botjes, nagels en veren worden in de vorm van een braakbal weer opgebraakt. Als je deze uitpluist, kun je dus te weten komen wat de uil gegeten heeft.

Tip:
In veel gevallen kunnen vogelwerkgroepen braakballen aanleveren om op school uit te pluizen. Neem contact op met de lokale vogelwerkgroep of met Vogelbescherming Nederland als u met uw leerlingen braakballen wilt uitpluizen.

Overname en dupliceren van dit materiaal is alleen toegestaan voor educatieve en niet-commerciële doeleinden en alleen als het materiaal is voorzien van een bronvermelding. © Vogelbescherming Nederland, 2016.